אף ילד לא יהיה חני

היא נולדה בשכונת מצוקה, גדלה עם אמא חולת סכיזופרניה, לא הכירה את אביה, ברחה מהבית בכיתה ה' ולפני שש שנים מצאה את אחותה ברחובות לוס אנג'לס ■ חני לביא, תושבת היישוב אלון, צמחה מתוך הקושי ומנהלת היום שתי עמותות המסייעות לילדים ממשפחות קשות יום

דלית מור

חני לביא. "אפשר לצמוח ולהצליח גם מהמקום הכי נמוך"

יוחני לביא, תושבת היישוב אלון, נולדה בשכונת מצוקה ברמלה לאם פגועת נפש החולה בסכיזופרניה, ולאב שאותו מעולם לא פגשה. סיפור חייה הקשה לא מנע ממנה, ואולי אף זה שמדרבן אותה, לנהל שתי עמותות למען ילדים ממשפחות קשות יום.

לביא, גרושה ואם לשניים, סטודנטית, מנהלת עמותה הדואגת לכריך לכל ילד, ועמותה נוספת המחלקת ילקוטים לילדים שאין להוריהם יכולת לרכוש עבורם.

"אף ילד לא יהיה חני", היא אומרת, "אף ילד לא יחווה את מה שאני חוויתי. הייתי ילדה רעבה, ואת ילקוט בית הספר בכיתה א' לקחנו מגמ"ח. אני זוכרת שזה היה ילקוט משומש ועלוב ששימש אותי במשך הרבה שנים, גם כשהייתי בכיתה ה' ועזבתי את הבית".

בגילוי לב ובפתיחות מעוררת הערצה מגוללת לביא את סיפור חייה, תוך שהיא מבקשת לעורר את השיח כלפי פגועי הנפש. "בדיעבד אני מבינה שבעבר היה חוסר ידע, חמלה ואמפטיה כלפי חולי נפש, כשהיום כבר לא מפחדים לדבר על זה, ועדיין יש עוד הרבה מאוד מה לשפר ביחס של החברה כלפי פגועי הנפש".

איך היה לגדול עם אמא חולת נפש?

"גדלתי בעיר רמלה, בשכונת עוני, הבת הקטנה מבין שלוש בנות שכל אחת נולדה מגבר שונה. גדלתי לבד עם אמא, שהייתה אישה עצובה מאוד וסבלה מדיכאון שהחל אחרי הלידה הראשונה של אחותי קטי. היו לה התקפי חרדה ופחד, היא חשבה שרוצים להרוג אותה, וכשהייתי קטנה היינו מתבצרות בשירותים עם אור כבוי. לא באמת הבנתי מה קורה, ולפעמים מתוך פחד היא הייתה מתחילה לצעוק ולהשתולל. בזמנו לא באמת הבינו או ידעו לטפל בדיכאון אחרי לידה. אף אחד לא הסביר לי או ידע לתווך לי מה קורה. הייתי ילדה רעבה ומוזנחת. לא פקדתי את בית הספר עד כיתה ה', רק לעיתים נדירות הגעתי לשם וסבלתי מחרם, לכן העדפתי להישאר בבית. עובדים סוציאליים וקציני ביקור סדיר היו מגיעים אלינו הרבה, ובכל פעם הייתי מתפללת שיחזרו עם אבא שלי ועם אוכל, אבל זה מעולם לא קרה. קציני ביקור סדיר היו מאיימים על אמא שלי שייקחו אותי ממנה אם לא אגיע לבית הספר, ואז הייתי נשלחת לבית הספר למשך שבוע ושוב נשארת בבית מספר חודשים. אני זוכרת שכשהייתי בגן בכיתי לעובדת הסוציאלית שאני רעבה ושאין אוכל במקרר, אבל הייתה אדישות מצידה. המערכת לא תפקדה וטיפלה בנו כמצופה. אחר כך נודע לי שהסיבה היחידה שלא הוציאו אותי מהבית זה רק בגלל שלא מצאו לי מסגרת אחרת. סבלנו גם מנידוי חברתי ומשפחתי. בשכונה נהגו לזרוק אבנים ולנפץ לנו את החלונות בבית, וכך נשארנו עם חלונות שבורים. כשאמא הייתה מתאשפזת בבית חולים לחולי נפש, אני הייתי נשארת לבד בבית ומסתובבת ברחובות כדי לחפש אותה. סיפור החיים שלי גרם לי לקושי לתת אמון באנשים, ובעיקר לפחד נטישה. אני זוכרת שהיה טיול 'שווה' בבית הספר שרציתי מאוד לצאת אליו ולהיות חלק מהחבר'ה. הטיול עלה עשרה שקלים בסך הכל, אבל אמא שלי צרחה עליי כשביקשתי ממנה את הכסף כי זה היה הכסף שאיתו היא קנתה סיגריות".

רבקה, אמה של לביא, סבלה גם היא מילדות קשה. אביה רצה להשיא אותה כשהייתה רק בת 16, אבל היא הצליחה לברוח ביום חתונתה. היא הייתה מאוהבת בבחור רוסי בשם ויקטור והרתה לו, אך הוריו סירבו בכל תוקף לקשר ביניהם ולכן הוא נותק.

איך בכל זאת הצלחת להתמודד עם הקשיים ללא כל עזרה?

"עד היום הסיפור שלי עם אוכל זה תוצר של ילדות רעבה. זה לא ברור לי מאליו שיש לי אוכל במקרר. תמיד הייתי אוכלת מאוד מהר, והיום אני בעבודה עצמית, אוכלת לאט, מנסה לטעום את הטעמים. למדתי הכל לבד, גם לקרוא. לא היו לנו ספרים, ישבתי עם דפי זהב והתאמנתי בקריאה. תמיד הייתי ילדה מרצה, רציתי שיאהבו אותי. נהגו לומר לי שגם אני אהיה כמו אמא, חולת נפש, והאמנתי שזה מה שיקרה. גידלתי את עצמי לצד אמא שמעולם לא הראתה אהבה ותמיד התגעגעה ודיברה על אחותי קטי, בתה הבכורה שנחטפה מהמשפחתון בגיל שנה וחצי. אמא הייתה יושבת ליד החלון ומחכה לה, והיא חיכתה לה כל חייה עד שנפטרה ממחלת הסרטן לפני שש שנים".

כשהיית בכיתה ה' ברחת מהבית.

"יום אחד שמעתי את אמא אומרת בטלפון שהיא לא רוצה אותי. הייתי בכיתה ה', וברחתי מהבית. הגעתי לבית של דודתי, משפחה עם שמונה ילדים, שומרת מצוות, והחלטתי להישאר שם. מכיוון שלא פקדתי את בית הספר עד כיתה ה', הייתי חסרת השכלה ואף בית ספר לא הסכים לקבל אותי. משרד החינוך התעקש שאכנס לבית ספר לחינוך מיוחד, ולשמחתי דודתי סירבה בתוקף כי בתי הספר של החינוך המיוחד לפני יותר מעשרים שנה היו שונים מאוד מהיום. המקום היחיד שהסכים לקבל אותי היה בית הספר התורני של ש"ס. הצמידו לי ילדה עם תסמונת דאון וביקשו שאהיה חונכת שלה, וכך למדתי להתנדב. הרגשתי שפתאום מקבלים אותי. אמא התקשרה אליי הרבה פעמים ואמרה שהיא מתגעגעת, אבל סירבתי לדבר איתה ורציתי למחוק את התקופה הקודמת של חיי. דודתי הפכה לדמות משמעותית עבורי. הצלחתי לסיים בית ספר עם בגרות מלאה, להדריך בבני עקיבא ולהיות בשירות לאומי, עשיתי רישיון נהיגה, היום אני לומדת לתואר ראשון, עובדת בעבודה מכובדת במועצה ויש לי ילדים מדהימים".

פנתה ל"אבודים" עם צופית גרנט

"לפי שש שנים החליטה לביא לסגור מעגל ולחפש את אביה. לתהליך היא נכנסה כשאמה כבר הייתה חולת סרטן בכבד. מהר מאוד הבינו התחקיריות בתכנית שזו תהיה משימה בלתי אפשרית בהתחשב בכך שהיו לאמה גברים שונים ואקראיים. לביא הגיעה יחד עם צופית גרנט להוספיס בו שהתה אמה, שהייתה על ערש דווי, והן שאלו אותה מה המשאלה הכי גדולה שלה. האם ענתה: "למצוא את קטי", וכך, התכנית שהחלה במסע אחרי האב, עברה תפנית. בהחלטה אחת הן החליטו להגשים את החלום של האם הגוססת ולמצוא את קטי.

מצאה את אחותה

"אמא נהגה לספר שקטי נחטפה בגיל שנה וחצי, ואני מעולם לא האמנתי לזה. לצערי אמא לא זכתה להגשים את החלום. אחרי שאמא נפטרה התחיל להתחבר הפאזל בזכות התכנית, והסתבר שקטי באמת נחטפה על ידי סבתא שלי, שהבינה שאמא שלי לא מסוגלת לגדל תינוקת. סבתא העבירה את קטי למשפחה מאמצת, ואני חשבתי לתומי שמשפחה מאמצת היא משפחה שעטפה אותה באהבה ואולי היא היום עורכת דין או רופאה. הייתי בטוחה שיש לסיפור הזה סוף טוב, אבל זה היה הפוך לגמרי. קטי נלקחה למשפחה שבה האבא המאמץ פגע בה. אני זוכרת שבתכנית אמרו לי: 'כואב לנו על מה שאת עומדת לגלות'. מצאנו את קטי בלוס אנג'לס וגילינו שהיא מתגוררת ברחובות, מכורה לסמים קשים, והיא טרנסג'נדרית שעומדת על כך שיפנו אליה